

przy czym udział spadkowy każdego z rodziców, które dziedziczy w zbiegu (jednocześnie) z małżonkiem spadkodawcy, wynosi jedną czwartą całości spadku.

Jeżeli ojcostwo rodzica spadkodawcy nie zostało ustalone, wówczas udział spadkowy matki spadkodawcy, dziedziczącej w zbiegu z żoną, wynosi połowę spadku.

W braku jakichkolwiek zstępnych spadkodawcy i jego żony cały spadek przypada rodzicom spadkodawcy w częściach równych.

Gdyby jednak jedno z rodziców spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, wówczas udział spadkowy takiego rodzica przypada braciom i siostram spadkodawcy w częściach równych.

Gdyby zdarzyło się tak, że którekolwiek z rodzeństwa spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku pozostawiając swych zstępnych, wówczas udział spadkowy, takiego brata lub siostry, przypada jego dzieciom (w razie śmierci takiego dziecka, na jego miejsce wchodzi dalsi zstępni).

W braku zstępnych spadkodawcy, jego rodziców, rodzeństwa i ich zstępnych, cały spadek przypada małżonkowi spadkodawcy.

W braku zstępnych, małżonka, rodziców, rodzeństwa i zstępnych rodzeństwa spadkodawcy cały spadek przypada dziadkom spadkodawcy; dziedziczą oni w częściach równych.

Jeszcze dwie uwagi dotyczące wielkości udziałów w spadku, w razie gdy dojdzie do zbiegu dziedziczenia niektórych osób z innymi uprawnionymi:

✚ Jeżeli jedno z rodziców nie dożyło otwarcia spadku i brak jest rodzeństwa spadkodawcy lub ich zstępnych, udział spadkowy rodzica dziedziczącego w zbiegu z małżonkiem spadkodawcy wynosi połowę spadku.

Udział spadkowy małżonka, który dziedziczy w zbiegu z rodzicami, rodzeństwem i zstępnymi rodzeństwa spadkodawcy, wynosi połowę spadku.

4. Dziedziczenie - nabycie spadku z dobrodziejstwem inwentarza, a nabycie proste; odrzucenie spadku.

Spadkobierca może bądź przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste), bądź przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też spadek odrzucić.

Oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania, w sądzie lub u notariusza.

Co ważne przepisy regulują skutki braku aktywności po stronie spadkobiercy. Jeżeli do otwarcia spadku doszło przed 2015.10.18, wówczas brak aktywności po stronie spadkobiercy skutkowało prostym przyjęciem spadku, za wyjątkiem sytuacji, gdy spadkobiercą była osoba niemająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istniała podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, wówczas brak oświadczenia spadkobiercy w terminie był jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Do spadków otwartych począwszy od 2015.10.18 stosujemy zasadę, zgodnie z którą brak oświadczenia spadkobiercy w terminie sześciomiesięcznym jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza oznacza, że spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w wykazie inwentarza albo spisie inwentarza stanu czynnego spadku. Ograniczenie to zostaje jednak wyłączone jeżeli spadkobierca podstępnie zataja lub podaje nieprawdę informacje dot. spadku.

Materiały sporządzone przez uczestników
KONSORCJUM PRAWNEGO
ADWOKAT MAŁGORZATA GOMUŁA-MODŁASIAK ORAZ
RADCA PRAWNY ŁUKASZ MACIEJ MICHALIK

Projekt pn.: „Zmieniając dziś, projektujesz lepsze jutro” współfinansowany z Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

UBEZWŁASNOWIENIE. DZIEDZICZENIE.

1. Ubezwłasnowolnienie.

UBEZWŁASNOWIENIE	
W każdym przypadku dotyczy ono osób, u których występuje co najmniej jedna z przesłanek : choroba psychiczna, niedorozwój umysłowy albo inny rodzaj zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwo lub narkomania.	
CAŁKOWITE	CZĘŚCIOWE
Wystąpienie jednej z ww. przesłanek skutkuje tym, że dana osoba nie jest w stanie kierować swym postępowaniem.	Wystąpienie jednej z ww. przesłanek skutkuje tym, że dana osoba potrzebuje pomocy do prowadzenia jej spraw.
Osoba, która ma być ubezwłasnowolniona musi mieć skończone 13 lat.	Osoba, która ma być ubezwłasnowolniona musi być pełnoletnia (czyli co do zasady skończone 18 lat).
Skutkuje ono utrata zdolności do czynności prawnych , co w praktyce oznacza, że czynność prawna dokonana przez taką osobę jest co do zasady nieważna. Dla ubezwłasnowolnionego ustanawia się opiekę , chyba że pozostaje on jeszcze pod władzą rodzicielską.	Skutkuje ono ograniczeniem zdolności do czynności prawnych , co w praktyce oznacza konieczność uzyskania zgody przedstawiciela ustawowego na zawarcie przez ubezwłasnowolnionego umowy, jak i na dokonanie przez niego samego jednostronnej czynności prawnej, do której ustawa wymaga zgody przedstawiciela ustawowego. Dla ubezwłasnowolnionego ustanawia się kuratelę .
Co do zasady umowa zawarta przez ubezwłasnowolnionego jest nieważna, jednakże gdy należy ona do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego, staje się ważna z chwilą jej wykonania, chyba że pociąga za sobą rażące pokrzywdzenie ubezwłasnowolnionego.	Ubezwłasnowolniony może bez zgody przedstawiciela ustawowego zawierać umowy należące do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego.

Do ubezwłasnowolnienia częściowego należy dodać jeszcze dwie uwagi:

☞ ubezwłasnowolniony może bez zgody przedstawiciela ustawowego rozporządzać swoim zarobkiem, chyba że sąd opiekuńczy z ważnych powodów inaczej postanowi,

☞ jeżeli przedstawiciel ustawowy ubezwłasnowolnionego oddał mu określone przedmioty majątkowe do swobodnego użytku, uzyskuje on pełną zdolność w zakresie czynności prawnych, które tych przedmiotów dotyczą, za wyjątkiem czynności prawnych, do których dokonania nie wystarcza według ustawy zgoda przedstawiciela ustawowego – będą każdorazowo czynności zaliczane do kategorii ważniejszych spraw, dotyczących majątku ubezwłasnowolnionego.

2. Ubezwłasnowolnienie - zarys procedury.

Sprawy o ubezwłasnowolnienie wszczynane są na wniosek, a rozpoznają je sądy okręgowe w składzie trzech sędziów zawodowych, właściwe ze względu na miejsca zamieszkania osoby, której dotyczy wniosek, a w braku miejsca zamieszkania – ze względu na miejsce jej pobytu. Dodatkowym podkreśleniem powagi spraw o ubezwłasnowolnienie jest obowiązkowy udział w nich prokuratora.

Sam wniosek o ubezwłasnowolnienie może zgłosić:

- 1) małżonek osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie;
 - 2) jej krewni w linii prostej oraz rodzeństwo;
 - 3) jej przedstawiciel ustawowy,
- przy czym krewni osoby, której dotyczy wniosek, nie mogą zgłaszać go, jeżeli osoba ta ma przedstawiciela ustawowego.

Wniosek o ubezwłasnowolnienie częściowe można zgłosić już na rok przed dojściem do pełnoletności osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie.

Proszę pamiętać, że przepisy nakładają sankcje, za zgłaszanie wniosku o ubezwłasnowolnienie w złej wierze.

3. Dziedziczenie – informacje podstawowe.

Kwestie związane ze śmiercią osoby uregulowane są w przepisach Kodeksu cywilnego.

Powołana ustawa stanowi, że prawa i obowiązki majątkowe zmarłego, przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób, zwanych **spadkobiercami**. Zmarły określany jest mianem **spadkodawcy**, natomiast chwila śmierci określana jest w przepisach jako **chwila otwarcia spadku**.

W skład spadku nie wchodzi:

➤ prawa i obowiązki zmarłego ściśle związane z jego osobą, np. służebność dożywotniego zamieszkania,

➤ prawa, które z chwilą jego śmierci przechodzą na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami, jak np. środki pieniężne w banku rozdysponowane w ramach dyspozycji na wypadek śmierci.

Co ważne, **do długów, które wchodzi w skład spadku, czyli tzw. długów spadkowych, Kodeks nakazuje doliczyć m.in.:**

✦ koszty pogrzebu spadkodawcy w takim zakresie, w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w danym środowisku,

✦ koszty postępowania spadkowego,

✦ obowiązek zaspokojenia roszczeń o zachówek,

✦ obowiązek wykonania zapisów zwykłych i poleceń.

Proszę pamiętać, że małżonek i inne osoby bliskie spadkodawcy, które mieszkały z nim do dnia jego śmierci, są **uprawnione do korzystania w ciągu jeszcze 3 miesięcy od otwarcia spadku z mieszkania i urządzenia domowego** w zakresie dotychczasowym. Spadkodawca tego prawa nie może wyłączyć lub ograniczyć.

Spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku, przy czym samo powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu.

Nie może dziedziczyć spadku osoba fizyczna, która nie żyje w chwili otwarcia spadku, ani osoba prawna, która w tym czasie nie istnieje, przy czym dziecko w chwili otwarcia spadku już poczęte może być spadkobiercą, jeżeli urodzi się żywe.

Dla zobrazowania kolejności powołania do spadku, należy zwrócić uwagę na następujące zasady, przy czym podkreślenia wymaga, że nie są one wyczerpujące, a ich zestawienie ma odpowiadać najczęściej występującym sytuacjom.

Założmy najpierw, że spadkodawca w chwili śmierci zostawił rodzinę w osobach: dziadkowie, rodzice, rodzeństwo (bracia, siostry), małżonka, dzieci oraz wnuczeta.

W pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonka; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonce nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku. Do spadku nie zostaną powołane zatem w takiej sytuacji inne osoby z rodziny spadkodawcy.

Jeżeli zdarzyłoby się tak, że dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, wówczas udział spadkowy, który by mu przypadł (część spadku, która należałaby się takiemu dziecku, gdyby żyło w chwili otwarcia spadku), przypada jego dzieciom (wnuczętom spadkodawcy) w częściach równych, a gdyby i któreś z wnucząt nie dożyło otwarcia spadku, wówczas w jego miejsce powołane zostaną dzieci takiej osoby (prawnuczęta spadkodawcy) - takie postępowanie w razie potrzeby sotosuje się do dalszych zstępnych spadkodawcy.

W braku zstępnych spadkodawcy powołani są do spadku z ustawy jego małżonek i rodzice,